

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет природничих наук

Кафедра лісового та аграрного менеджменту

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Біологія лісових звірів і птахів

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Лісове господарство

Спеціальність Н4 Лісове господарство

шифр і назва

Галузь знань Н Сільське, лісове, рибне господарство та

ветеринарна медицина

шифр і назва

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 10 від 25 червня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Біологія лісових звірів і птахів
Викладач (-і)	Дмитрик Павло Миколайович
Контактний телефон викладача	097-839-74-89
Е-mail викладача	pavlo.dmytryk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	<u>3</u> кредити ЄКТС, <u>90</u> год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультування проводиться за розкладом консультацій викладача, який розміщений на інформаційному стенді кафедри
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Дисципліна «Біологія лісових звірів і птахів» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти спеціальності Н4 «Лісове господарство» системних знань про біологію, екологію, поведінку та роль тваринного світу лісових екосистем України.</p> <p>У процесі вивчення дисципліни розглядаються основні групи лісових звірів та птахів, їх морфофізіологічні особливості, закономірності росту та розвитку популяцій, живлення, розмноження та територіальної поведінки. Особлива увага приділяється взаємодії фауни з лісовими рослинними компонентами, впливу господарської діяльності людини на чисельність і стан популяцій, а також питанням охорони рідкісних і мисливських видів.</p> <p>Дисципліна має прикладне спрямування та забезпечує здобуття практичних умінь із визначення видів, оцінки їх чисельності, поведінкових особливостей і використання отриманих знань у професійній діяльності фахівця лісового господарства та природоохоронної практики.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти системних теоретичних знань та практичних навичок з біології лісових звірів і птахів, необхідних для оцінювання стану популяцій, взаємодії фауни з лісовими екосистемами та використання отриманих знань у лісівничій, мисливській і природоохоронній діяльності.</p> <p>Цілі навчальної дисципліни:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Засвоєння теоретичних знань про морфофізіологічні та поведінкові особливості лісових звірів і птахів України. • Розуміння закономірностей росту, розвитку та динаміки популяцій 	

тварин у лісових екосистемах.

- Вивчення харчових, просторових та екологічних взаємозв'язків тварин з лісовими рослинними компонентами.
- Формування практичних навичок визначення видів лісових звірів і птахів, оцінки їх чисельності та поведінкових особливостей.
- Оцінка впливу господарської діяльності людини на стан та динаміку популяцій лісової фауни.
- Підготовка до використання знань у професійній діяльності: лісівництво, мисливське господарство, охорона природи.
- Формування екологічного мислення та відповідального ставлення до збереження біорізноманіття лісових тварин.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі лісового і мисливського господарства або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів лісівничої науки і характеризується комплексністю та відповідністю природних зональних умов.

Загальні компетентності:

ЗК6. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК7. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.

ЗК8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові) компетентності:

ФК1. Здатність застосовувати знання і уміння лісівничої науки й практичний досвід ведення лісового господарства.

ФК2. Здатність проводити лісівничі вимірювання та дослідження.

ФК3. Здатність використовувати знання й практичні навички для аналізу біологічних явищ і процесів, біометричної обробки дослідних даних та їх математичного моделювання.

ФК8. Здатність вирішувати поставлені завдання з мисливства та забезпечувати ведення мисливського господарства в лісовому фонді.

ФК11. Здатність планувати й реалізовувати ефективні заходи з організації господарства, підвищення продуктивності насаджень та їх біологічної стійкості, ощадливого, на екологічних засадах, використання лісових ресурсів.

ФК12. Екологічні мислення і свідомість, ставлення до природи як унікальної цінності, що забезпечує умови проживання людства, особиста відповідальність за стан довкілля на місцевому, регіональному, національному і глобальному рівнях.

Результати навчання:

ПРН3. Проводити літературний пошук українською та іноземними мовами і аналізувати отриману інформацію.

ПРН4. Володіти базовими гуманітарними, природничо-науковими та професійними знаннями для вирішення завдань з організації та ведення лісового господарства.

ПРН5. Розуміти і застосовувати особливості процесів росту і розвитку лісових насаджень, теорії та принципи ведення лісового і мисливського господарства для вирішення завдань професійної діяльності.

ПРН9. Застосовувати лісівничі загальновідомі методи збору дослідного матеріалу та його статистичного опрацювання.

ПРН10. Аналізувати результати досліджень стану насаджень, стану мисливських тварин та їх кормової бази.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	18
Практичні	12
Самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна/вибіркова
Третій	Н4 Лісове господарство	Другий	Вибіркова

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість год.		
	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Тема 1. Вступ до біології лісових тварин. Роль фауни у лісових екосистемах.	2		6
Тема 2. Класифікація лісових звірів України. Морфофізіологічні особливості основних видів.		2	6
Тема 3. Класифікація лісових птахів України. Морфофізіологічні особливості основних видів.	2	2	6
Тема 4. Закономірності росту, розвитку та поведінки популяцій лісових звірів і птахів.	2		6
Тема 5. Харчові та просторові взаємозв'язки тварин з рослинними компонентами лісу.	2	2	6
Тема 6. Вплив лісгосподарської та мисливської діяльності на чисельність та стан популяцій.	2		6
Тема 7. Екологічна роль хижаків і травоядних у лісових екосистемах.	2	2	6

Тема 8. Охорона рідкісних і зникаючих видів лісових звірів і птахів.	2		6
Тема 9. Біорізноманіття лісових екосистем та принципи стійкого ведення лісового і мисливського господарства.	2	2	6
Тема 10. Методи дослідження лісової фауни: польові спостереження, відстріл, фото- і відеофіксація.	2	2	6
ЗАГАЛЬНА:	18	12	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Поточний контроль на практичних заняттях – до 50 балів за семестр; поточний контроль на лекціях – до 40 балів за семестр; контроль самостійної роботи – до 10 балів за семестр. Сумарний підсумковий контроль – до 100 балів (сума балів за поточний контроль на практичних і лекційних заняттях та самостійної роботи).</p> <p>Шкала оцінювання: https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu-ta-rozrobku-osnovnykh-dokumentiv-z-orhanizatsii-osvitnoho-protsesu.pdf</p>		
7. Політика навчальної дисципліни			
<p><u>Академічна доброчесність</u> дотримується при вивченні дисципліни. Зокрема не допускається списування під час проведення поточних та підсумкових контрольних заходів, самостійного виконання навчальних завдань (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей). Вимагається застосування посилань на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.</p> <p><u>Відвідування занять</u> є обов'язковим. Засвоєння пропущеної теми лекції з поважної причини перевіряється під час складання підсумкового контролю, а з іншої причини – у вигляді співбесіди. Пропущені практичні заняття, незалежно від причини пропуску, студент відпрацьовує згідно з графіком консультацій. Поточні негативні оцінки, отримані студентом під час засвоєння відповідної теми на практичному занятті перескладаються викладачеві, який веде заняття, до складання підсумкового контролю з обов'язковою відміткою у журналі обліку роботи академічних груп. У випадку пропуску більше 50 % часу аудиторного навантаження студент не допускається до іспиту.</p> <p><u>Неформальна освіта.</u> Питання визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті регулюється «ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-</p>			

[osvita.pdf](#)). Процедура перезарахування здійснюється при співпадінні назви неформальної активності з назвою освітнього компоненту та кількістю кредитів. Для перезарахування кредитів неформальної освіти створюється комісія для прийняття рішення. Результати навчання, які отримані у неформальній освіті, враховуються при оцінюванні самостійної Роботи студентів з відповідних дисциплін.

8. Рекомендована література

Основна література

1. Соколов М. М., Тарасов В. І. Біологія лісових тварин : навч. посіб. – Київ : Вища школа, 2005. – 432 с.
2. Качановський В. М. Лісові птахи України : навч. посіб. – Львів : Світ, 2008. – 288 с.
3. Герасимов В. І., Кравченко В. П. Лісова фауна України : монографія. – Київ : Наукова думка, 2010. – 376 с.
4. Шпак М. П. Мисливське господарство і охорона лісових тварин : навч. посіб. – Харків : Основа, 2012. – 264 с.
5. Тимченко О. В. Практикум з біології лісових звірів і птахів : метод. вказівки. – Київ : Либідь, 2009. – 152 с.
6. Бойко М. Ф., Дудка І. О. Основи екології та біорізноманіття : навч. посіб. – Львів : Світ, 2011. – 320 с.
7. Сучасні електронні ресурси про біорізноманіття України – <https://biodiversity.in.ua>
8. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» : Відомості Верховної Ради України, 1991, № 45, ст. 669.

Допоміжна

1. Крамаренко В. І., Петренко О. В. Лісові звірі України : навч. посібник. – Київ : Вища школа, 2010. – 224 с.
2. Іваненко П. М., Соловійов С. С. Птахи лісових екосистем : монографія. – Львів : Світ, 2011. – 256 с.
3. Шевченко А. П., Гнатюк О. В. Практикум з визначення лісових звірів і птахів : методичні вказівки. – Київ : Либідь, 2009. – 144 с.
4. Тимченко О. В. Лісові мисливські ресурси та охорона фауни : навч. посібник. – Харків : Основа, 2012. – 192 с.
5. Бондаренко М. М. Екологія та поведінка лісових тварин : навч. посібник. – Київ : Вища школа, 2008. – 208 с.

Інформаційні електронні ресурси

1. Репозитарій Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника – <https://repo.pnu.edu.ua> Електронні підручники, методичні посібники та наукові статті з біології, лісівництва та мисливського господарства.
2. Moodle ПНУ – <https://moodle.pnu.edu.ua>
3. Онлайн-курси, завдання та матеріали дисципліни.
4. Національний портал біорізноманіття України – <https://biodiversity.in.ua> Інформація про видове різноманіття України, зокрема лісових звірів і птахів.

5. Red Data Book of Ukraine – <http://www.redbook-ua.org> Дані про рідкісні та зникаючі види тварин України.
6. Global Biodiversity Information Facility (GBIF) – <https://www.gbif.org> Міжнародна база даних про поширення видів, їх чисельність і екологічні характеристики.
7. IUCN Red List – <https://www.iucnredlist.org> Міжнародний ресурс для оцінки стану популяцій та охорони тварин.
8. Наукові журнали з біології та лісівництва: Мисливське господарство та охорона природи – <https://www.huntingjournal.ua>
9. Вісник лісівництва України – <http://visnyk.lis.univ.ua>

Викладач Дмитрик П.М.,
доцент